

Nr 172.

Av herr Hallén, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om revision av förordningen angående antagande av släktnamn.

Den kungl. förordningen av den 5 december 1901 angående antagande av släktnamn avsåg bland annat beredande av skydd för innehavare av visst släktnamn mot dettas antagande av andra. Enligt denna förordning har den, som önskar utbyta sitt gamla namn mot ett nytt, att först skaffa sig utdrag ur församlingsboken, samt, om han är omyndig, målsmans tillstånd, och till Konungens befallningshavande i det län, där han är kyrkskriven, ingiva ansökan om namnändringen, varvid han samtidigt har att insända 4 kronor. Finner länsstyrelsen det begärda namnet innebära ett tillägnande av egenartat namn, som redan bäres av någon släkt, eller som eljest kan antagas behöva skyddas, skall ansökan omedelbart avslås. I annat fall låter länsstyrelsen i Post- och Inrikes Tidningar och en ortstidning införa kungörelse om den begärda namnändringen, varvid eventuella klagomål skola avgivas inom 60 dagar. Ingivas inga sådana, kan ansökan bifallas, varvid sökanden har att lösa utslaget med 3 kronor.

Detta tillvägagångssätt torde emellertid kunna sägas vara ganska otillfredsställande. Namnändring blir en både besvärlig och för människor i små ekonomiska villkor dyr procedur. Sju kronor skär ett djupt hål i en arbetares veckolön. Lagens dubbla syfte att dels bereda ett effektivt namnskydd, dels ock att förenkla och underlätta namnbyte kan näppeligen uppnås på detta sätt. Vid 1913 års riksdag föreslog ock herr Helge Bäckström i en motion nr 19 i första kammaren en utredning i syfte att göra skyddet för förut antaget släktnamn mera effektivt. Motionen bifölls av första kammaren och tillstyrktes enhälligt av andra kammarens första

tillfälliga utskott, men blev av andra kammaren avslagen utan votering. I debatten i nämnda kammare framhölls, att redan nu vore proceduren vid namnändring så pass vidlyftig, att ytterligare skärpningar för namnskyddets skull kunde anses opåkallade. Men just sagda omständighet, nämligen svårigheten att antaga nytt släktnamn, är ju på samma gång ett argument för att denna förordning får undergå en ändring i syfte att uppmantra till namnändring i stället för att avskräcka därifrån.

Att bekvämare lagbestämmelser i denna fråga verkligen äro välmotiverade, torde nogsamnt kunna styrkas av alla, som i ett eller annat avseende ha med våra befolkningsuppgifter att skaffa. Hos pastorsämbeten, vid mantalsskrivningar och hos en mängd av våra civila myndigheter skapar icke minst den stora mängden av s. k. kollektivnamn en aldrig sinande källa till misstag, felaktigheter och onödigt arbete. Icke minst de nya pensionsnämnderna, särskilt i större samhälle, ha inför det ytterst noggranna och betydelsefulla registreringsarbete, som ålagts dem, fått kännning av de här berörda svårigheterna.

Det torde alltså näppeligen kunna bestridas att åtskilliga brister vidlåda den kungl. förordningen i berörda fråga. Vid 1913 års riksdag framhölls av herr Carl Persson i Stallerhult, att, ehuru riksdagen begärt utredning och lagförslag i frågan, likväl Kungl. Maj:t utfärdade förordningen på administrativ väg. Hade ej så skett, hade den säkert blivit bekvämare för namnbyte. Även lagens andra syfte att bereda namnskydd, blir på grund av den nuvarande förordningens bestämmelser ganska illa tillgodosett. De personer, som här kunna hava intressen att bevaka, förutsättas antingen skola bo i samma bygd eller åtminstone samma län som sökanden till namnförändringen eller ock att de dagligen läsa Post- och Inrikes Tidningar, den ena förutsättningen lika problematisk som den andra. Skulle därför någon önska tillgodogöra sig den åsyftade rätten till namnskydd, finge han mot dryga kostnader överlämna detta uppdrag åt någon namnbyrå eller liknande institution.

För att undgå alla dessa olägenheter kunde man tänka sig ungefär följande anordning: Befogenheten att avgöra frågor om namnskydd och namnombytten överflyttas från länsstyrelserna och centraliseras hos något ämbetsverk, helst statistiska centralbyrån, som för detta uppdrag torde ha särskilda förutsättningar. En registreringsbyrå inrättas, där anmälan om namnskydd kunde ingivas av den, som kan göra skäligen anspråk därpå, t. ex. i fråga om gamla historiska eller sällsynta och egenartade eller eljest mindre allmänt förekommande släktnamn. För en dylik »namnförsäkring»

kunde, om så finnes skäligt, bestämmas en viss avgift, gärna i proportion till sökandens egen skattskyldighet. Att i så fall en dylik »försäkringsavgift», om den bör ifrågasättas, dock bör gälla tämligen obetydliga belopp, är tydligt. Vore då ej skydd begärt för det ifrågasatta nya namnet, så borde det begärda namnbytet utan vidare kunna beviljas antingen och helst gratis eller åtminstone mot någon mindre avgift, dock långt understigande den summa, som nu skall erläggas vid dylik ansökans beviljan e. Gent emot de farhågor för stegrade statskostnader för en dylik anordning, som framfördes vid debatten i denna fråga i andra kammaren år 1913, kan anföras, dels att en dylik registreringsbyrå ej torde få en så oerhört stor arbetsbörda, dels att genom de nämnda skäliga avgifterna av dem, som anlita byrån, särskilt i syfte att skydda sina namn, det allmännas kostnader kunde helt överflödiggöras eller åtminstone hållas inom en synnerligen ringa ram.

För att göra den stora allmänheten snabbt förtrogen med de förenklade och underlättande åtgärder, som genom denna reform erbjödes, borde även i almanackan en kortfattad redogörelse för det nya tillvägagångssättet lämnas.

På grund av det anförda får jag således föreslå,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning, i vad avseende kungl. förordningen av den 5 december 1901 angående antagande av släktnamn må omändras i syfte att väsentligt underlätta och förenkla förfarandet vid antagande av släktnamn, dels göra namnskyddet mera praktiskt och verksamt samt för riksdagen framlägga utredningens resultat i form av lagförslag.

Stockholm den 3 februari 1915.

Harald Hallén.
